DE KOEPOKINENTING

EENE

ZWENDELARIJ

DOOR

D^r. JOSEF HERMANN
„K. K. Primarartzt" te Weenen

MET TOESTEMMING VAN DEN SCHRIJVER UIT HET HOOGDUITSCH VERTAALD

DOOR

I. ESSER Jr

EN VOORZIEN VAN EEN BRIEF TER INLEIDING

DOOR

D^r. D. L. VAN WELY
Practiseerend Geneesheer te 's Gravenhage

UTRECHT — J. L. BEIJERS — 1878

DE KOEPOKINENTING

EENE

ZWENDELARIJ

DE KOEPOKINENTING

EENE

ZWENDELARIJ

DOOR

Dr. JOSEF HERMANN
„K. K. Primarartzt" te Weenen

MET TOESTEMMING VAN DEN SCHRIJVER UIT HET HOOGDUITSCH VERTAALD

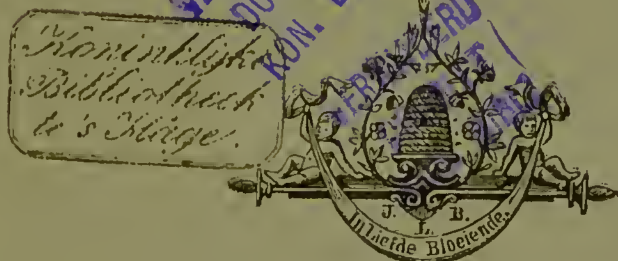
DOOR

I. ESSER Jr

EN VOORZIEN VAN EEN BRIEF TER INLEIDING

DOOR

Dr. D. L. VAN WELY
Practiseerend Geneesheer te 's Gravenhage

UTRECHT — J. L. BEIJERS — 1878

GEDRUKT BIJ G. A. VAN HOFTEN, TE UTRECHT.

INLEIDING.

De vriendelijke lezer ontvangt hier twee hoogst belangrijke stukken over eene aangelegenheid, welke, sedert de wet van 1872 betreffende de besmettelijke ziekten, de meesten onzer in hunne dierbaarste belangen raakt.

Dr. Josef Hermann, »k. k. primarartzt, [1])" heeft, na een menschenleeftijd lang ten dienste van lijdende natuurgenooten besteed te hebben, als besluit van zijn literarischen arbeid, onlangs eene Gezondheidsleer [2]) het licht doen zien, waarin hij de vruchten zijner ondervinding op het gebied der geneeskunde »als jongste nalatenschap en als een bewijs zijner liefde voor de menschheid," aanbiedt.

In dit lezenswaarde werkje laat hij nauwelijks één onderwerp, met de hygiene in verband, onaangeroerd en wijdt hij van de 204 bladzijden ook een

---

1) Ongeveer hetzelfde als ten onzent: Officier van Gezondheid 1e classe.

2) Gesundheitslehre des physischen, geistigen und socialen Lebens. Berlin, Grieben, 1878.

achttal aan de koepokinenting. Met eene vertaling van deze laatste, heb ik gemeend het Nederlandsche publiek geene ondienst te doen. Het komt mij voor, dat het getuigenis, door een man van naam als Dr. Hermann, aan het einde zijner loopbaan, op zóo krasse wijze afgelegd, aller aandacht waardig is. Te meer, omdat het komt van een ongeloovige, een radicaal op het gebied der godsdienst [1]) en zijne geestverwanten in dezen zich van hem niet, gelijk b. v. van mijn onvergetelijken vaderlijken vriend Dr. Capadose, als van een bijgeloovig dweper kunnen afmaken.

Het getuigenis, zeide ik. Het stukje van Dr. Hermann toch moet niet worden gelezen als een vertoog, maar als de uitspraak eener overtuiging, gevestigd op vluchtig aangeduide, niet nader uiteengezette gronden; en het wordt hier aangeboden, als een afdoend bewijs, onder vele andere, dat de geleerden het volstrekt *niet* eens zijn over eene zaak, welke door het groote publiek ten onzent met de onbegrijpelijkste goedgeloovigheid als volkomen uitgemaakt wordt aangenomen, zelfs door hen, die zich om godsdienstige redenen, waarin ik voor mij niet deelen kan, tegen de Inenting met hand en tand verzetten.

Overbodig is zulk een bewijs in Nederland allerminst, waar b. v. Dr. Allebé, in zijn zoo te recht vermaard geschrift over »De ontwikkeling van het

---

1) Verg. Gesundheidslehre blz. 76 en 77.

kind," niet schroomt te schrijven: *Al wat tegen de koepokinenting aangevoerd wordt is of geheel bezijden de waarheid of wordt met verregaande overdrijving voorgesteld;* 1) — waar op den stelligsten toon soms het feit geloochend wordt, dat onder de voorstanders der Inenting zelve over nauwlijks een enkel punt der quaestie, noch over den duur van de voorbehoedende kracht der Inenting, noch over de wenschelijkheid van 't gebruik der »animale" stof, noch over het al of niet verminderen van 't beschermend vermogen der sedert Jenner gebezigde lymphe, eenstemmigheid bestaat; — waar eindelijk de wetenschappelijke bestrijders der Inenting in Engeland, Zwitserland, Duitschland, en daaronder mannen die boete en gevangenisstraf voor hunne overtuiging veil hebben, niet zelden, als met den classieken armzwaai van Dickens' Podsnap, eenvoudig van de baan worden geslagen. 2)

---

1) Zie blz. 386 van genoemd werk. [Uitg. van 1873.] Men leest aldaar ook de volgende indrukwekkende stelling:

„De zoogenaamde gemoedsbezwaren tegen het voorbehoedend middel kunnen onbevangen [*sic*] onderzoek niet doorstaan."

2) „De heer Podsnap stelde vast, dat hetgeen hij achter zich wierp tevens vernietigd was. Er lag iets deftigs en afdoende, om niet te zeggen een groot gemak, in dezen trant van zich onaangenaamheden van den hals te schuiven, dat er veel toe bijgedragen had om den heer Podsnap eene zoo hooge plaats in des heeren Podsnaps achting te bezorgen. — Ik wil er niets van weten; ik verkies er niet over te spreken; ik erken het niet! — Zelfs had de heer Podsnap zich een eigenaardigen zwaai van den rechterarm aangewend, door dikwerf de wereld van hare neteligste quaestiën te verlossen, ze eenvoudig met die woorden en een verbit gelaat achterwaarts slaande en aldus verdelgende. Want hij vond ze beleedigend."

Met ingenomenheid zie ik mij in staat gesteld, het forsche manifest van Dr. Hermann te paren aan een zaakrijken brief van een ijverig, maar onpartijdig voorstander der vaccine. Ik zoû meenen de heuschheid, waarmede de schrijver aan mijn deswege tot hem gericht verzoek voldaan heeft, met ondank te betalen, indien ik dit laatste stuk niet voor zichzelf liet spreken. Het volge hier derhalve zonder commentaar.

Waarde Vriend!

Dat gij het hoofdstuk »Impfung" uit de Gezondheidsleer van Dr. Josef Hermann voor het Hollandsche publiek meer toegankelijk wilt maken, vind ik een uitstekend denkbeeld, te meer omdat deze zaak te veel beschouwd wordt van den kant der voorstanders. Het moet u, van uit uw standpunt, goed gedaan hebben een medicus zoo te hooren spreken; en toch kan ik het u niet verhelen, dat Dr. Hermann door zijne wijze van redeneeren weinig voorstanders van den eens ingeslagen weg zal terugbrengen.

Zoo zegt hij b. v. op p. 20: »Naar mijne uit langdurige ondervinding verkregene overtuiging behoort »de inenting tot de grofste dwalingen en misvattingen »in de wetenschap der geneeskunde." Men zoû nu verwachten, dat de schrijver deze overtuiging zoû verdedigen, maar niets van dat al: hij komt al zeer spoedig tot zijne conclusies. En wanneer hij eerst van die »veile deerne", de statistiek, gesproken heeft, gebruikt hij die veile deerne toch een pagina verder om zijne conclusie te bewijzen. Dit moet toch al

zeer weinig waarde aan zijne getallen geven Tevens vind ik het zeer vreemd, dat hij niet getallen genomen heeft uit de epidemie van 1870 tot 1873, toen bijna geheel Europa door de pokken geteisterd werd.

Hermanns ondervinding heeft hem gevoerd tot de stelling: »dat het volstrekt niet waar is, dat het »verloop der pokziekte bij ingeënten zachtaardiger »en de sterfte geringer zoû wezen dan bij oningeënten." Omtrent het laatste punt moet ik u het een en ander onder het oog brengen.

In de eerste plaats de statistiek. Wat uwe meening omtrent deze zoogenaamd jeugdige wetenschap is, is mij geheel onbekend. Ik zelf hecht er niet veel aan. Met dezelfde cijfers in de hand komt de een tot geheel tegenovergestelde gevolgtrekkingen als de ander, en daarom beschouw ik haar zelfs op medisch gebied als gevaarlijk. Met instemming zult gij dan ook zeker lezen het stukje van Dr. J. A. Korteweg in het Weekblad van het Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde, jaargang 1877 N°. 36, »Over de toepassing der statistiek op medische wetenschappen." Ik geloof dat de heer K. het juiste standpunt inneemt als hij aan het slot zegt: »het voorloopig wenschelijker te vinden het gezond verstand te plaatsen *boven* geleerdheid, *boven* feiten, maar vooral *boven het geloof aan getallen.*"

Er zijn echter getallen, die niet van belang ontbloot zijn. In 1875 werd het verslag gepubliceerd omtrent de pokkenepidemie in Nederland in 1870—1873, dat ik u zeer ter lezing aanbeveel. Daaruit zal

u blijken, dat wel degelijk de inenting van invloed is op het sterftecijfer der aangetasten; want op p. 34 leest men dat van 6156 aangetasten, waarvan men nauwkeurige opgaven had kunnen krijgen, 3002 wel en 3154 niet ingeënt waren. Van de eersten stierven 43 of 14 pct., van de niet ingeënten 1299 of ruim 40 pct. Deze getallen zijn nog veel te klein om er gevolgtrekkingen uit te maken, maar zij geven te denken en het is mij een bewijs voor de betrouwbaarheid van dit verslag, dat men zoo zorgvuldig de twijfelachtige gevallen heeft geëlimineerd.

Nog van veel meer belang is de bestudeering van beperkte epidemieën, aangezien men daarbij de verschillende toestanden, oorzaken en gevolgen meer in het bizonder kan nagaan. Hiertoe heeft er gelegenheid bestaan bij de epidemie van pokken, op Overflakkee in 1874—1877. Het wetenswaardige daaromtrent kunt gij vinden in het »Verslag aan den Koning van de bevindingen en handelingen van het Geneeskundig Staatstoezigt in het jaar 1876." Ook hier werd bevestigd, hetgeen in het vroeger genoemde verslag was uitgesproken.

Voor mij is van belang dat op Overflakkee gevonden is: dat bijna de helft der aangetasten den leeftijd van 5 jaren niet bereikt had en dat van 355 poklijders op dien leeftijd slechts 5 gevaccineerd waren, terwijl op den leeftijd van 5—10 jaren er slechts 14 gevallen doodelijk verliepen op 111 aangetasten, terwijl het respectieve sterftecijfer beneden de 5 jaar beliep 136. Wel een bewijs dat de inen-

ting, die gewoonlijk verricht wordt voordat de kinderen de school bezoeken, niet zonder invloed is en juist op een leeftijd, die tot de vatbaarste behoort. Deze getallen blijven echter slechts betrekkelijk geringe waarde behouden, omdat eerst door een verbeterde contrôle juister cijfers kunnen verkregen worden.

Gij ziet dus dat deze zaak nog lang niet een gesloten boek is en met u juich ik het van harte toe, als er door de verschillende meeningen meer en meer helderheid komt op dit nog zoo duister gebied.

Zeer juist heeft Hermann den vinger gelegd op een wonde plek, waar meer op gelet behoorde te worden. Onbetwistbaar is het, dat het welgestelde deel der bevolking in evenredigheid veel minder van de kinderziekte geleden heeft dan het minder bevoorrechte deel en dat daarom de beste voorbehoedmiddelen zijn die op p. 26 worden opgenoemd. Maar is men daarmede verantwoord, wanneer men het overige dat nuttig is nalaat? Ik geloof neen. Daarom blijf ik voorstander der koepokinenting en werkend lid van eene vereeniging met dit doel.

Ten sterkste moet ik er echter tegen opkomen, dat deze zaak als afgedaan beschouwd wordt en men zich tegen wil en dank aan deze operatie moet onderwerpen. Nog versch ligt het in het geheugen, hoe onverantwoordelijk dikwijls op dit gebied gehandeld werd, en daaraan is dan ook een eind gekomen. Geen overhaasting van den kant der voorstanders, maar een grondige bestudeering der feiten gedurende jaren kan alleen de waarheid aan het licht brengen.

Gij zult daarom ook met ingenomenheid vernemen, dat door Dr. J. van Riemsdijk in het Geneeskundig Tijdschrift voor Nederlandsch Indië deel XVIII (Nieuwe Serie Deel VII afl. 6.) een stuk geplaatst is »Over de waarde der cijfers bij de statistiek der vaccinatie" naar het Duitsch van Dr. Lorinser, directeur van een der gasthuizen te Weenen. Het oorspronkelijke vindt gij in het »Wiener Medicinische Wochenschrift" van 1876 N°. 38, 39, 40, 41 en 42. De lectuur van dit stuk raad ik u ten sterkste aan, omdat daarin de zaak op een waardige wijze behandeld wordt en even goed op de fouten der voor- als op die der tegenstanders de aandacht gevestigd wordt.

Geen beter tijd dan de tegenwoordige om dit geding aan de orde te stellen. Voor zoover men weet dreigt ons gelukkig geen epidemie en bestaat derhalve de vrees niet ten gevolge waarvan zoo menigeen, die niet onbevooroordeeld is, tot vaccinatie overgaat. En is men eenmaal door het overwegen van het voor en tegen tot een bepaalde overtuiging gekomen, dan met ernst die verdedigd. Een geluk is het, dat het dogma der absolute immuniteit overwonnen is, en dat daardoor de zaak een geheele andere phase is ingetreden. Maar vooral moet men zich wachten, nu het bewezen is dat er geen bepaald beschuttend middel bestaat, te vervallen in een ander kwaad, dat zich door dwangmiddelen uit. Want oneindig is nog het aantal onopgeloste vraagstukken op het gebied van niet geslaagde vaccinatiën, van revaccinatiën en van vaccinatiën met twijfelachtigen uitslag.

Daarom verkeeren zij, die reeds meenen voor een afgerond geheel te staan, en dien ten gevolge in dwangmiddelen hun heil zoeken, in een grove dwaling. Dat dit menschelijk is, niemand zal het tegenspreken, maar het zoû niet voor de eerste maal zijn dat een nageslacht zich geheel afkeerde van een stelsel, waarin een voorgeslacht alleen heil zag. De geschiedenis zal de alleen onpartijdige en rechtvaardige rechter zijn.

Zoo gij spoedig, in het belang van uw gezin en van uzelf, tot een bepaalde overtuiging geraakt, zal hij zich er zeer in verheugen die zich steeds gaarne noemt

Uw Vriend

Dr. D. L. VAN WELY.

DEN HAAG,
Juli 1878.

Den schrijver van voorgaanden brief ben ik de opmerking schuldig, dat mijn persoonlijke overtuiging, die voor 't overige den lezer geen belang kan inboezemen, sedert lang gevestigd is en uit zijne zeer gewaardeerde mededeelingen nieuw voedsel ontvangen heeft. Juist die overtuiging heeft mij trouwens de uitgave van dit vlugschrift als opgelegd; en zij maakt den dank, welken ik hem voor zijn welwillende medewerking, Dr. Hermann voor de belangelooze toestemming tot de vertaling van zijn opstel bij dezen nochmaals breng, dubbel hartelijk gemeend.

HAARLEM, 11, VII, 1878. I. E.

DE KOEPOKINENTING.

Tot rechte waardeering der Koepokinenting en ter vaststelling van hare waarde als voorbehoedmiddel, van haar beschermend vermogen tegen de kinderziekte, schijnt het mij noodzakelijk toe, op de geschiedenis van het ontstaan en de ontwikkeling der zaak een korten terugblik te werpen.

De Koepokinenting is eene wijziging van de reeds in vroeger eeuwen in China en Indië bekende en uitgeoefende inenting met de stoffe — den etter — der natuurlijke pokken.

Door eene vrouw, die de geschiedvorscher Schlosser daarom eene terugstootende, drieste en lichtzinnige Blauwkous noemde, werd deze Chineesche uitvinding naar Londen overgebracht, waar zij door de engelsche geneesheeren werd geëxploiteerd. Van Engeland breidde zich de zwendelarij naar Frankrijk, Zweden, Duitschland [1]) en andere landen van Europa uit.

---

1) „Speculeerende Engelschen kwamen op het Vasteland en entten tegen een aanzienlijk honorarium de kinderen van zoodanige personen in, die zij gegoed en vrij van vooroordeel vonden," verhaalt Goethe in zijne „Wahrheit und Dichtung." (S. Werke IV, 10, Stuttgart 1860).

Vertaler.

Juist eene eeuw geleden had de inenting der werkelijke menschenpokken, de Inoculatie, haren hoogsten bloei bereikt.

In 1773 gaf Dr. Ludwig Schroeter bij Joh. Heinr. Cramer te Bremen het werkjen uit: »Beknopt onderricht aangaande de tegenwoordige ongekunstelde wijze van de pokken in te enten." De schrijver hield, evenals de heelmeesters die zich toenmaals met de inenting afgaven, het inoculeeren der natuurlijke pokken voor een Goddelijk middel, hetwelk de Voorzienigheid voor hunnen tijd had weggelegd; zij vonden bij de geestelijkheid de onbekrompenste medewerking: de aanzienlijkste priesters werden ijverige voorstanders van de inenting der pokken. Godgeleerde verhandelingen en predicatiën uit die dagen ademen dweepzieke ingenomenheid met de instelling der Inoculatie als een van God gezonden voorbehoedmiddel.

Onder vele anderen verwijs ik hier naar: Löberg, »Predicatie over de echte nauwgezetheid in de zorg der ouders voor de gezondheid der kinderen, bizonderlijk ten opzichte van de inenting der pokken," (Altenburg 1769); Süssmilch, »Gods ordinantie van de inenting der pokken" (Tweede Deel, blz. 440—448); — Wolf, »De plicht om, door de inenting der kunstmatige, de natuurlijke pokken te ontgaan." (Grünstadt 1768.) [1])

---

1) Verg. „Der Pionnier, Zeitschrift für Wissenschaft, Kunst und öffentliches Leben" van den 13den Juni 1873, n°. 24.

Zooals van zelf spreekt, schermden de toenmalige inenters, juist zooals tegenwoordig geschiedt, met de statistiek; lichtvaardig aangenomen, vervalschte gegevens van ziekte- en sterftetoestanden, natuurlijk in het voordeel der Inoculatie, deden de inenting met natuurlijke pokken een nooit gedachten opgang maken. Van daar dan ook, dat in den bloeitijd dezer inentingsperiode, bij voorbeeld ten jare 1779, in het koninkrijk Zweden het bij menschengeheugen hoogste getal sterfgevallen ten gevolge van de kinderziekte, namelijk van 7200 op het millioen inwoners, bereikt werd.

De werking van het Goddelijk middel was huiveringwekkend; de Inoculatie bleek de doeltreffendste wijze om de gansche menschheid met pokkengif kunstmatig te besmetten, om een broeinest te stichten voor kinderziekte en dood.

Met zulke feiten voor zich, liet het gezond verstand zich niet langer weêrhouden; de Goddelijke uitvinding der Inoculatie werd eerst in Frankrijk, vervolgends in Engeland en in andere landen bij de wet verboden, de uitoefening er van met zware straffen bedreigd en later werd in Pruisen op dergelijke inbreuk op de veiligheid van personen gevangenisstraf gezet.

En zietdaar! — Nauwelijks had de strafwet aan het handwerk der misdadige inoculatie een einde gemaakt; nauwelijks hadden wijze regeeringen aan de zwendelarij der geneesheeren, die tot schande der wetenschap en der gezonde logika het schadelijkst bijgeloof begunstigden, paal en perk gesteld, of uit

de noch gloeiende asch verrees een nieuwe, onooglijke vogel Phenix: de Koepokinenting.

En alweder was het eene vrouw, eene stalmeid, die Dr. Jenner aan het verstand bracht, dat zij en hare kameraads alleen daarom voor de kinderziekte veilig waren, omdat ze bij 't melken van pokzieke koeien pokken aan de handen gekregen hadden. Als een bliksemstraal uit heldere lucht slaat het denkbeeld in Dr. Jenners hersenkas in: voor de moorddadige Inoculatie treedt de Koepokinenting in de plaats en de geloovige wereld wordt met deze tweede uitgaaf van 't vroegere Goddelijk middel gezegend. Eensklaps wordt Jenner de messias der geneeskunde; de collegiale bent van zijnen tijd verheerlijkte voor verre het meerendeel zijne ontdekking. Jenner werd tot redder der maatschappij van de verwoestende besmetting der pokken uitgeroepen.

Zijne eigene, in het jaar 1799 geschiede herroeping van zijne vroegere leer, de hardnekkigheid, waarmede hij na het verlies van zijn oudsten zoon aan de pokken reeds zijn tweede kind weigerde in te enten; — de verklaring van zijnen tijdgenoot Dr. Squarell (1806) dat Jenners ontdekking zoû blijken een vloek te zijn voor het tegenwoordige en toekomende geslacht; — de rechtmatige bekommering, waarmede zijn ambtgenoot Dr. Ravley te Oxford (1806) Dr. Jenner een vermetelen kwakzalver zonder eenige opvoeding en zonder eenige wetenschappelijke opleiding noemde; — dat alles kon niet beletten, dat den uitvinder eene nationale belooning toegekend en

een gedenkteeken ter vereeuwiging opgericht werd. En juist als met de Inoculatie in de vorige, is het thands met de nieuwe uitvinding der Koepokinenting sedert het begin van deze eeuw gegaan.

Wederom was het er om te doen, de vermeende weldaad der menschheid tot elken prijs op te dringen en wat welbespraakte geneesheeren en kancelredenaars niet vermochten, dat werkte in nagenoeg alle beschaafde staten der wereld de wetgever uit. De inentingsdwang bloeide; wederspannigen werden door den straffenden arm der overheid getroffen, zwarte borden kenmerkten de huizen waar een oningeënte aan de pokken ziek lag, aan talentrijke jongelieden van tegenstribbelende ouders weigerde men toelagen en beurzen — en wat dies meer zij.

Het inentingswerk der artsen werd door het publiek zoowel als door de overheid beloond; bizondere ijver door deze met premiën en openbare blijken van waardeering onderscheiden.

En om den overheden zand in de oogen te strooien, had men de statistiek, die veile deerne, steeds bij de hand. Wat ten aanzien van de statistiek sedert het ontstaan der inentings-zwendelarij al gezondigd is; wat men al verzwegen, misvormd en vervalscht heeft, zoû geheele folianten vullen. Met eene lichtzinnigheid en stelselmatigheid werd en wordt noch altijd de ziekte- en sterfte-statistiek pasklaar gemaakt, alsof het dingen gold, welke de belangen der wetenschap en der menschheid volstrekt niet raakten.

Ik verwijs hier, tot staving van deze ernstige aan-

klacht, naar de geestrijke werken van mannen als Oidtman, Lorinser, Hamernjk, Nagel, Keller, Zedtwitz, Hahn, Belitsky en vele anderen, die op grond van onweêrlegbare feiten de Inenting bestrijden en als kloeke tegenstanders dier kwakzalverij aan de verlichting des volks ten dezen met ijver en volharding arbeiden.

Naar mijne uit langdurige ondervinding verkregene overtuiging behoort de Inenting tot de grofste dwalingen en misvattingen in de wetenschap der geneeskunde. Een herschenschim des uitvinders, een spooksel in de werkelijkheid, mist zij allen wetenschappelijken grondslag, elke voorwaarde van wetenschappelijk bestaan.

Wanneer men onbevooroordeeld over den aard der Inenting nadenkt, moet men er zich over verbazen, hoe het dan toch mogelijk zij, dat eene proceduur, van welker innerlijke werking geen redelijke verklaring te geven is, zooveel tientallen van jaren heeft kunnen stand houden; ja, men moet het zich bekennen, dat niet de wezenlijke werking, niet de vruchten van hare werking, niet de zichtbare voordeelen, neen, maar dat louter de schijnbare onschadelijkheid, het niet altijd onmiddellijk ontstaan der schadelijke gevolgen en eindelijk de blinde lichtgeloovigheid des menschdoms en in 't bizonder der geneesheeren, het kwijnend leven der Inenting hebben gerekt.

Juist echter omdat in het afgetrokken begrip der Inenting geen grond voor haar bestaan te ontdekken

is, zoekt men in hare vermeende uitwerkselen de voorwaarden tot hare meer dan twijfelachtige levenskracht.

Stelt men echter aan de hand der geschiedenis en der dagelijksche ondervinding een onderzoek in, dan komt men al ras tot de overtuiging, dat de hoog geloofde werking der Inenting bedrog is.

Het is vooreerst volstrekt niet waar, dat de Inenting de afneming der pokken-epidemieën ten opzichte van aantal, hevigheid, uitbreiding en sterfte bewerkt;

Het is ten tweede volstrekt niet waar, dat het verloop der pokziekte bij ingeënten zachtaardiger en de sterfte geringer zoû wezen dan bij oningeënten;

Het is ten derde volstrekt niet waar, dat de Inenting den mensch voor het leven en ook maar in het geheel voor de pokken beveiligt.

Wat de pokken-epidemieën en de sterfte betreft, moge een enkel voorbeeld voor vele dienen: 1)

In het jaar 1801, vóor de invoering van alle koepokinenting, stierven in Zweden op elk millioen inwoners 600 aan de pokken; in 1802 en 1803, toen de Inenting begon en voortgezet werd, noch steeds 600; in het jaar 1804 slechts 450; in 1805 daarentegen weder 600.

De Inenting vond steeds meer ingang; desniettemin stierven in 1806 reeds 870 op elk millioen inwoners, in 1807, 780, in 1808 zelfs 1000. Later daalde het cijfer der sterfgevallen tot 350; doch meer waren

---

1) Th. Hahn, Ueber die Menschenpocken etc. Freiburg 1870.

ook in 1786 niet voorgekomen, toen er noch geen enkele inenting had plaats gehad.

Het spreekt van zelf, dat deze cijfers ook omtrend de hevigheid en de uitbreiding der epidemieën hunne beteekenis hebben. En gelijk in Zweden is het zonder twijfel ook in andere landen gegaan; van tijd tot tijd ontstaan pokken-epidemieën en zelfs daar, waar nagenoeg geen oningeënten worden aangetroffen; waar de pokken vóor de invoering der Inenting endemiesch waren en waar sedert in den staat van de beschaving der bevolking geen verandering gekomen is, bleven zij zulks ook na de Inenting: in het eene jaar zijn zij heviger, in het andere goedaardiger; nu eens is de sterfte grooter, dan weder geringer.

Maar gesteld eens, dat de pokken-epidemieën sedert de invoering der Inenting ten aanzien van getal, hevigheid en uitbreiding verminderd waren; op welken grond zoude men willen beweren, dat zulks te danken zoû zijn aan de Inenting? Waar steekt het logiesch verband tusschen de afneming der epidemieën en de inenting? En waar vindt men iets, dat naar analogie gelijkt bij andere epidemieën? Alles beweegt zich in een eeuwigen cirkel en alle epidemieën zijn gekomen, aangegroeid, verminderd, verdwenen. Niet de Inentingstheorie, welke in ongerijmdheid haars gelijke zoekt, neen, de menschelijke geest, zijn trachten naar eene verstandige gezondheidsleer, het besef van de geneeskracht der Natuur, de toenemende beschaving der volken, de vooruitgang in de natuurwetenschappen, in de kennis van de

gelegenheid der gronden, in de industrie, de hoogere graad van welvaart der individuën zoowel als van het geheel: dat zijn de factoren, welke bij de beoordeeling van epidemieën in het algemeen en van die der pokken in het bizonder op den voorgrond moeten staan.

Wat voorts de beschaving der volkeren en de gezondheidsleer ter vermindering van de pokken-epidemieën uitwerkt, wordt ongetwijfeld door den vooruitgang der wetenschappelijke geneeskunde ter vermindering van de sterfte bewerkt. Hoe meer de wetenschappelijke geneeskunde de geneeskracht der Natuur in het organisme als den voornaamsten grondslag voor hare werkzaamheid erkent; hoe meer zij zich vrijmaakt van den waan, als zoû het heil der lijdende menschheid in de opgezamelde stoffen der apotheek moeten gezocht worden; hoe meer zij tot de alleen juiste opvatting geraakt, dat de geneeskunst slechts in 't gadeslaan van 't natuurlijk verloop aller ziekten, in 't verwijderen van het schadelijke en in de zoo beperkt mogelijke aanwending van de eenvoudigste, de geneeskracht des lichaams ondersteunende geneesmiddelen bestaat, — hoe gelukkiger ook de uitkomsten van der geneesheeren werkzaamheid, hoe geringer de krankte der menschheid, hoe minder de sterfte worden zal.

Wie de geneeskundige behandeling der pokken en der huiduitslagen in 't gemeen, gelijk die noch voor ongeveer veertig jaren werd toegepast, met de tegenwoordige vergelijkt; wie weet, hoe men toen eenerzijds

door zorgvuldig vermijden van alle koelte, van alle luchtverversching, van alle verschooning van linnengoed, en door den zieke in eene zoo hoog mogelijke temperatuur te houden en aan den anderen kant door het kwistig toedienen van alle denkbare artsenijen, het ziekbed tot een waar broeinest van ettervergiftiging, van ziektekiemen in de innerlijke organen en zoo tot eene ware kweekplaats voor den dood of althands voor verminkingen van allerlei aard plag te maken: — die zal, met het oog op de tegenwoordige redelijke behandeling der pokken, de zichtbare vermindering der sterfte voorzeker in de wetenschappelijke vorderingen der geneeskunde en geenszins in het onding dat Inenting heet, zoeken en vinden.

Wanneer men verder honderden poklijders ten tijde van epidemieën en in op zichzelf staande gevallen verscheidene jaren achtereen en in verschillende jaargetijden nauwkeurig heeft waargenomen, komt men tot de besliste slotsom dat de voorafgegane inenting in de verste verte geen invloed op het uitbreken, het verloop en den afloop der ziekte heeft. Ingeënten, die de onbedriegelijkste litteekens van wèl gelukte inenting aan den arm dragen, krijgen niet zelden de ergste confluëerende pokken, terwijl bij oningeënten de lichtste vormen der kinderziekte zich vertoonen; bovendien heeft de onderscheiding tusschen echte, gewijzigde pokken en waterpokken volstrekt niets te beteekenen, daar zij alle te zamen louter verschillende graden blijken te zijn van een en hetzelfde ziekteproces.

Mijns inziens is de hevigheid en de uitbreiding der ziekte zoowel in epidemische als in sporadische gevallen uitsluitend van de omstandigheden der jaargetijden, der woningen, der levenswijze en in het bizonder van den staat des individu's zoowel als van zijne zorg voor de huid afhankelijk.

De sterfte levert, wanneer men alle bijkomstige zaken in het oog houdt en naar waarde weet te schatten, zeer zeker tusschen ingeënten en oningeënten geen verschil op, en wanneer van tijd tot tijd, in tal van epidemieën, onder oningeënte kinderen een grooter sterftecijfer statistiesch mocht worden aangetoond, zoo behoort men te bedenken, dat men juist zwakkelijke kinderen, met ziekelijken aanleg, uit bezorgdheid voor eene verergering van hun toestand, in het geheel niet waagt in te enten; immers dit is het fraaiste van de gansche Inentingstheorie, dat men alleen gezonde kinderen mag inenten, die genoeg weêrstandsvermogen bezitten om de inenting en hare mogelijke gevolgen met het minst mogelijk nadeel te doorstaan. Voor zwakke, ziekelijke kinderen, die bij 't uitbreken der pokken het meest gevaar zouden loopen, en die deswege bescherming tegen de pokken het meest van noode hebben, voor deze arme schepsels is de vermeende weldaad der inenting niet wechgelegd. Scherper ironie is nauwelijks denkbaar!

De inenting eindelijk heet den mensch voor de pokziekte te beveiligen. Wanneer men jaar op jaar het ontstaan van dikwerf uitgestrekte pok-

ken-epidemieën in groote steden, waar gewis de overgroote meerderheid der bevolking overeenkomstig den inentingsdwang gevaccineerd is; wanneer men jaar op jaar van pokken-epidemieën in bepaalde landstreken verneemt; — dan wordt de bewering, als zoû de Inenting voor de pokken beveiligen, eene ware blasphemie.

Tot eene volslagen ongerijmdheid echter wordt het beschermend vermogen der Inenting gemaakt door de onverbiddelijke logika der feiten, door de bekentenis, dat die bescherming niet meer den geheelen levenstijd des menschen maar slechts een zeker getal jaren duurt en dat herinenting, revaccinatie, noodzakelijk is.

Inderdaad, wanneer men aldus de gansche geschiedenis en de waarde der Inenting voorts noch met de zichtbare nadeelen, bestaande in kunstmatige bloedvergiftiging door inenting der lymphe, door kunstmatige opwekking van een koortsachtigen toestand met dikwerf daarop volgende doodelijke roos, en in de mogelijke overbrenging van dyskrasische processen, in verband brengt; — en wanneer men uit dagelijksche ondervinding onmiskenbaar ziet, dat de inenting zoo dikwerf het eerst aanleiding tot het ontstaan en de verbreiding der pokken geeft en dat haar beschermend vermogen niet alleen hoogst twijfelachtig, maar eenvoudig in den ijdelen waan en de dwaasheid der menschen gelegen is, — dan kan men nauwelijks begrijpen, hoe mannen der wetenschap en beschaafde leeken aan

eene wettelijke invoering eener algemeene inenting, aan eene gedwongen-inentingswet, het jammerlijkste getuigenis voor de armoede van de beschaving dezer eeuw, een vuistslag in het aangezicht der zuivere rede, in ernst en met voorbedachten rade kunnen denken.

De plicht van den Raad van Gezondheid is het, het volk tot in merg en been te doordringen van de leer, dat eene streng hygienische levenswijs, zindelijkheid in woning en kleeding, luchtverversching, matigheid, arbeidzaamheid, lichaamsbeweging, het vermijden van overbevolkte woningen en huizen, ontsmetting, snelle afvoer der uitwerpselen, waar 't pas geeft doeltreffende kanalisatie en andere toepassingen der gezondheidsleer, de beste voorbehoedmiddelen tegen het uitbreken der pokken bij individuën zoowel als bij volkeren zijn en dat eene behandeling der pokken volgends de eischen der natuur, onder gelijktijdige, stipte uitvoering der evenvermelde hygienische voorschriften, de sterkste slagboom is tegen verdere uitbreiding der ziekte, zoowel als tegen de gevaren van groote sterfte.

Voorts is het de plicht der Staats-hygiene, tot verbanning van het bijgeloof aan de vermeende weldaden der Inenting door onderricht en wetgeving het hare te doen, alle maatregelen ter bevordering der Inenting in te trekken, van allen inentingsdwang af te zien, alle premiën en openbare onderscheidingen van staatswege aan geneesheeren ter zake van inenting achterwege te laten en in het algemeen de geheele

vaccine, als de aandacht van den Staat onwaardig, uit het ressort der Staatszaken te verwijderen.

Onttrekt de Staat aan het treurig inentingsbedrijf allen stoffelijken en zedelijken steun en komt het publiek tot het rechte inzicht van hetgeen eigenlijk tegen epidemieën de beste en zekerste bescherming verschaft, dan zal het blind geloof, de ijdele waan, alras verdwijnen; de propaganda der geneeskundigen spat in duigen en de geheele Inenting met den aankleve van die zal door 't lang verdiende noodlot worden achterhaald en in vergetelheid geraken.
